

Briselē, 23.5.2018
COM(2018) 426 final

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Zviedrijas 2018. gada valsts reformu programmu

un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Zviedrijas 2018. gada konverģences programmu

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Zviedrijas 2018. gada valsts reformu programmu

un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Zviedrijas 2018. gada konverģences programmu

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu¹ un jo īpaši tās 9. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību², un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu³,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas⁴,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

- (1) Komisija 2017. gada 22. novembrī pieņēma gada izaugsmes pētījumu, tādējādi uzsākot 2018. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu. Tajā pienācīgi ņēma vērā Eiropas sociālo tiesību pīlāru, ko Eiropas Parlaments, Padome un Komisija pasludināja 2017. gada 17. novembrī. Gada izaugsmes pētījumā iekļautās prioritātes Eiropadome apstiprināja 2018. gada 22. martā. Komisija 2017. gada 22. novembrī uz Regulas (ES) Nr. 1176/2011 pamata pieņēma arī brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā Zviedrija bija minēta to dalībvalstu vidū, par kurām tiks izstrādāts padziļināts pārskats.

¹ OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.

² OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.

³ COM(2018) 426 final.

⁴ P8_TA(2018)0077 un P8_TA(2018)0078.

- (2) 2018. gada ziņojums par Zviedriju⁵ tika publicēts 2018. gada 7. martā. Tajā bija izvērtēts, kā īstenots šai valstij adresētais ieteikums, ko Padome pieņēma 2017. gada 11. jūlijā, turpmākie pasākumi, kas veikti pēc iepriekšējos gados pieņemtajiem ieteikumiem, un Zviedrijas progress virzībā uz stratēģijas “Eiropa 2020” valsts mērķu sasniegšanu. Tajā bija ietverts arī padziļināts pārskats, kurš veikts saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu un kura rezultāti arī tika publicēti 2018. gada 7. martā⁶. No Komisijas veiktās analīzes secināms, ka Zviedrijā pastāv makroekonomikas nelīdzsvarotība. Konkrēti, pārāk augstu novērtēto mājokļu cenu pieaugums apvienojumā ar mājsaimniecību parāda pastāvīgu pieaugumu rada haotiskas korekcijas risku. Jau tā lielais mājsaimniecību parāds saglabā augšupejošu tendenci. Aptuveni 20 gadu garumā mājokļu cenas ir strauji un gandrīz nepārtraukti palielinājušās. 2017. gada pēdējā ceturksnī tika reģistrēts negatīvs pieaugums. Vērtēšanas rādītāji liecina, ka mājokļu cenas saglabāsies ļoti augstas attiecībā pret pamatrādītājiem. Lai gan bankas šķiet pietiekami kapitalizētas, haotiskas korekcijas varētu skart arī finanšu sektoru, jo bankas aizvien vairāk iesaistās mājsaimniecību hipotēku nozarē. Šādā gadījumā domino efekts varētu skart arī kaimiņvalstis, ņemot vērā sistēmisko finanšu sasaisti. Pēdējos gados ir veikti pasākumi, lai iegrožotu hipotekāro parādu pieaugumu un veicinātu mājokļu būvniecību. Tomēr līdz šim īstenotie politikas pasākumi nav bijuši pietiekami, lai novērstu pārlietu augsto novērtējumu mājokļu sektorā, un galvenās politikas nepilnības saglabājas, jo īpaši attiecībā uz nodokļu stimuliem mājokļu iegādei, kā arī mājokļu piedāvājuma funkcionēšanu un īres tirgu.
- (3) Zviedrija savu 2018. gada valsts reformu programmu un 2018. gada konverģences programmu iesniedza 2018. gada 27. aprīlī. Lai ņemtu vērā abu programmu savstarpējo saistību, tās izvērtētas vienlaikus.
- (4) Attiecīgie šai valstij adresētie ieteikumi ir ņemti vērā, plānojot Eiropas strukturālos un investīciju fondus 2014.–2020. gada plānošanas periodam. Kā paredzēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1303/2013⁷ 23. pantā, Komisija var pieprasīt dalībvalstij pārskatīt tās partnerības nolīgumu un attiecīgās programmas un ierosināt grozījumus, ja tas vajadzīgs, lai palīdzētu īstenot attiecīgos Padomes ieteikumus. Sīkāku informāciju par minētā noteikuma izmantošanu Komisija ir sniegusi Norādēs par to, kā piemērojami pasākumi, kuri saista Eiropas strukturālo un investīciju fondu efektivitāti ar pareizu ekonomikas pārvaldību⁸.
- (5) Uz Zviedriju pašlaik attiecas Stabilitātes un izaugsmes pakta preventīvā daļa. Valdība savā 2018. gada konverģences programmā plāno 2018. gadā panākt pārpalikumu 1,0 % apmērā no IKP un arī turpmāk visā programmas periodā izpildīt vidēja termiņa budžeta mērķi, proti, panākt strukturālo deficītu 1 % apmērā no IKP. Saskaņā ar 2018. gada konverģences programmu sagaidāms, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP samazināsies līdz 37,3 % 2018. gadā un turpinās samazināties līdz 29,0 % 2021. gadā. Ekonomikas izaugsme un stabilas publiskās finanses ir noteiktas par galvenajiem virzītājspēkiem vispārējās valdības parāda attiecības pret IKP

⁵ SWD(2018) 225 final.

⁶ COM(2018) 120 final.

⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1303/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006 (OV L 347, 20.12.2013., 320. lpp.).

⁸ COM(2014) 494 final.

samazināšanai. Makroekonomikas scenārijs, kura pamatā ir minētās budžeta prognozes, ir ticams. Pamatojoties uz Komisijas 2018. gada pavasara prognozi, tiek prognozēts, ka strukturālā bilance uzrādīs pārpalikumu 0,7 % apmērā no IKP 2018. gadā un pārpalikumu 1,0 % no IKP 2019. gadā, pārsniedzot vidēja termiņa budžeta mērķi. Pamatojoties uz 2018. gada konverģences programmas izvērtējumu un ņemot vērā Komisijas 2018. gada pavasara prognozi, Padome uzskata, ka Zviedrija 2018. un 2019. gadā ievēros Stabilitātes un izaugsmes pakta noteikumus.

- (6) Mājsaimniecību parādsaistības turpināja palielināties no jau tā augsta līmeņa. Mājsaimniecību parāds pieauga par 7,0 % 2017. gadā, sasniedzot aptuveni 86 % no IKP un 184 % no izmantojamiem ienākumiem, kas ir viens no augstākajiem rādītājiem ES. Pēc tam, kad 2016. gadā parāda attiecība pret izmantojamiem ienākumiem attiecībā uz jauniem hipotekāro aizdevumuņēmējiem nedaudz kritās, 2017. gadā tā atkal palielinājās līdz 411 %, sasniedzot jaunu rekordlīmeni. Mājsaimniecību parāda pieaugumu galvenokārt veicināja lielāki hipotekārie aizņēmumi saistībā ar augstām mājokļu cenām un strukturāliem traucējumiem, kas veicina ar hipotekāriem aizdevumiem finansētus ieguldījumus nekustamajā īpašumā. Parāda līmeņu sadalījums ir nevienmērīgs, un mājsaimniecības ar zemākiem ienākumiem un jaunāku iedzīvotāju mājsaimniecības saskaras ar īpaši augstu parādu slogu attiecībā pret viņu ienākumiem. Zviedrija pēdējos gados ir īstenojusi vairākus makroprudenciālos pasākumus. Veiktie pasākumi ietver ierobežojumu noteikšanu aizdevuma un ķīlas vērtības attiecībai, riska pakāpju minimālo robežvērtību pielāgošanu un oficiāla hipotekāro aizdevumu amortizācijas noteikuma ieviešanu 2016. gada jūnijā. 2018. gada martā spēkā stājās jauna pastiprināta amortizācijas prasība attiecībā uz hipotekārajiem aizdevumiem, kam ir augsta parāda attiecība pret ienākumiem. Zviedrija ir arī pieņēmusi tiesību aktus, lai pastiprinātu makroprudenciālās uzraudzības iestādes (*Finansinspektionen*) juridiskās pilnvaras. Jaunās pilnvaras būs spēkā no 2018. gada februāra, un tās ļaus iestādei savlaicīgāk reaģēt uz riskiem, kas saistīti ar mājsaimniecību parāda palielināšanos, izmantojot plašāku iespējamo pasākumu klāstu. Šķiet, ka līdz šim veiktajiem makroprudenciālās politikas pasākumiem ir bijusi ierobežota ietekme uz hipotekāro kredītu pieaugumu. Pakāpeniski samazinot nodokļu atskaitījumu par hipotekārajiem procentu maksājumiem vai palielinot regulārus īpašuma nodokļus, varētu palīdzēt novērst mājsaimniecību parāda pieaugumu, bet valdība nav panākusi nekādu progresu šajā jautājumā.
- (7) 2017. gadā Zviedrijas ekonomika strauji pieauga par apmēram 2,4 %, ko veicināja spēcīgs iekšzemes pieprasījums. Investīcijas, ko veicināja ieguldījumi mājokļos, pirmajos trīs ceturkšņos pieauga par 6,0 % (salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu), sniedzot nozīmīgu ieguldījumu. Neraugoties uz jaunu ēku celtniecības straujo palielināšanos pēdējos gados, piedāvājums joprojām ir nepietiekams, jo īpaši attiecībā uz cenu ziņā pieejamiem mājokļiem lielu pilsētu apkaimē. Pieejamu un cenu ziņā pieņemamu mājokļu trūkums var ierobežot arī darba tirgus mobilitāti un migrantu efektīvu integrāciju darba tirgū un izraisīt paudžu nevienlīdzību.
- (8) Pēc diviem gadu desmitiem, kad mājokļu cenas strauji pieauga, 2017. gada rudenī mājokļu tirgū bija vērojams pakāpenisks samazinājums, bet cenas joprojām pārsniedz pamatrādītājiem atbilstīgo līmeni. Galvenie virzītājspēki ir nodokļu stimuli mājokļu iegādei un hipotekārajiem parādiem, kā arī ilgstoši atbalstoši kredīšanas nosacījumi apvienojumā ar joprojām salīdzinoši zemām hipotekāro aizdevumu amortizācijas likmēm. Turklāt mājokļu trūkums ir saistīts ar strukturālām nepilnībām, tostarp ar ierobežotu konkurenci būvniecības nozarē, ko izraisījuši šķēršļi mazu uzņēmumu un ārvalstu uzņēmumu ienākšanai tirgū, un lielu attīstītāju spēju kontrolēt zemes resursus.

Pastāv arī šķēršļi efektīvai esošā dzīvojamā fonda izmantošanai. Īres tirgū īres maksas, kas ir zemākas par tirgus cenām, rada piesaisti un “piederīgo/nepiederīgo” sekas. Īpašnieku apdzīvotu mājokļu tirgū kapitāla pieauguma nodokļi samazina mājokļu īpašnieku mobilitāti. Zviedrijas iestādes turpina pakāpeniski īstenot 22 punktu plānu, lai palielinātu mājokļu būvniecību un uzlabotu mājokļu tirgus efektivitāti. Tomēr nav veikti būtiski politikas pasākumi, lai ieviestu lielāku elastīgumu īres cenu noteikšanā vai pārskatītu kapitāla pieauguma nodokļa sistēmu.

- (9) Attīstītai ekonomikai ir nepieciešami augsti kvalificēti darbinieki, un attiecīgs darbaspēka trūkums rodas tādās nozarēs kā būvniecība, izglītība, veselība, zinātne, inženierija un informācijas un komunikācijas tehnoloģijas. Šajā ziņā joprojām pastāv problēmas, piemēram, migrantu izcelsmes personu, jo īpaši sievietu, integrēšana darba tirgū. Ārpus ES dzimušo sievietu nodarbinātības līmenis ir ievērojami zemāks nekā visu iedzīvotāju kopējais rādītājs. Izglītības rezultātu atšķirības starp skolēniem no dažādiem sociālekonomiskajiem slāņiem aizvien pieaug. Ir ciešāk jāuzrauga nesens ieradušos migrantu izcelsmes skolēnu integrācija skolu sistēmā, kā arī arvien lielāks skolotāju trūkums.
- (10) Komisija 2018. gada Eiropas pusgada ietvaros ir veikusi Zviedrijas ekonomikas politikas visaptverošu analīzi un publicējusi to 2018. gada ziņojumā par šo valsti. Tā ir arī novērtējusi 2018. gada konverģences programmu un 2018. gada valsts reformu programmu, un to, kā īstenoti Zviedrijai iepriekšējos gados adresētie ieteikumi. Komisija ņēma vērā ne tikai programmu nozīmību ilgtspējīgas fiskālās un sociālekonomiskās politikas nodrošināšanā Zviedrijā, bet arī to atbilstību Savienības noteikumiem un norādēm, ņemot vērā vajadzību nostiprināt Savienības vispārējo ekonomikas pārvaldību, turpmākajos valsts lēmumos nodrošinot Savienības līmeņa ieguldījumu.
- (11) Ņemot vērā šo novērtējumu, Padome ir izskatījusi 2018. gada konverģences programmu, un saskaņā ar tās atzinumu⁹ ir sagaidāms, ka Zviedrija atbildīs Stabilitātes un izaugsmes paktam.
- (12) Padome ir izskatījusi valsts reformu programmu un konverģences programmu, ņemot vērā Komisijas padziļināto pārskatu un šo novērtējumu. Padomes ieteikumi saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 6. pantu ir atspoguļoti 1. ieteikumā,

AR ŠO IESAKA Zviedrijai 2018. un 2019. gadā rīkoties šādi.

1. Novērst riskus, kas saistīti ar mājāsaimniecību lielo parādu, pakāpeniski samazinot nodokļu atskaitījumu par hipotekārajiem procentu maksājumiem vai palielinot regulārus īpašuma nodokļus. Veicināt mājokļu būvniecību vietās, kur trūkums ir visakūtākais, jo īpaši, novēršot strukturālos šķēršļus būvniecībai, uzlabot mājokļu tirgus efektivitāti, tostarp ieviešot lielāku elastīgumu īres cenu noteikšanā, un pārskatot kapitāla pieauguma nodokļa sistēmu.

Briselē,

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs*

⁹ Saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 2. punktu.